

Національна академія педагогічних наук України
Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка

**ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ІРЦ**

2022

Рекомендовано Вченою радою Інституту спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України (протокол № 11 від 17 грудня 2022 року)

Укладачі:

Ярмола Н.А., кандидат педагогічних наук, завідувач відділу інклюзивного навчання Інституту спеціальної педагогіки і психології ім. Миколи Ярмаченка;
Коваль-Бардаш Л.В., кандидат педагогічних наук.

ISBN

© Інститут спеціальної педагогіки і психології
ім. Миколи Ярмаченка, 2023

Цільова група: фахівці ІРЦ.

Актуальність програми. Інноваційний розвиток національної системи освіти вказує на необхідність зміни орієнтирів з отримання знань і реалізації абстрактних виховних завдань – до формування універсальних здібностей особистості, заснованих на соціальних потребах і цінностях. Досягнення цієї мети прямо пов'язане з індивідуалізацією освітнього процесу на основі розроблення індивідуальної освітньої траєкторії, яка ключовою в організації інклюзивного навчання.

Інклюзія - це процес залучення та включення в соціум всіх громадян і громадянок. У свою чергу інклюзивне навчання спрямоване на організацію освітнього процесу з урахуванням потреб кожної дитини, цей процес базується на принципах недискримінації та врахування багатоманітності особистості.

Представлена Типова освітня програма підвищення кваліфікації фахівців ІРЦ спрямована на ознайомлення з особливостями організації інклюзивного навчання та алгоритмом побудови індивідуальної освітньої траєкторії дитини з особливими освітніми потребами в закладі освіти, у т.ч. організацією фахового психолого-педагогічного супроводу та підтримки дитини з особливими освітніми потребами.

Зміст представленого курсу має практичну спрямованість та охоплює: змістовну, практичну (практико зорієнтовану) і ресурсну (методичну) складові підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які працюють в закладах освіти з дітьми з особливими освітніми потребами.

Тривалість програми складає 15 академічних годин, що дорівнює 0,5 кредиту Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

Нормативні засади: Програму підвищення кваліфікації розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про культуру» та «Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 (зі змінами); Положення про проведення атестації працівників підприємств, установ, організацій та закладів культури, затвердженого наказом Міністерства культури і туризму України від 16.07.2007 р. №44, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03.09.2007 р. за №1023/14290 (зі змінами); Положення про атестацію педагогічних працівників закладів (установ) освіти сфери культури, затвердженого наказом Міністерства культури і туризму України від 12.07. 2018 р. №628, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 16.08.2018 р. за № 926/32378.

Напрями:

Розвиток інклюзивної компетентності, створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, забезпечення підтримки в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами.

Мета програми: ознайомлення слухачів з особливостями інклюзивного навчання, методичними та практичними аспектами побудови індивідуальної освітньої траєкторії дитини з особливими освітніми потребами в закладі освіти. Формування практичних навичок щодо плідної співпраці педагогічних працівників, батьків щодо фахового психолого-педагогічного супроводу та підтримки дитини з особливими освітніми потребами.

Основні завдання:

- ознайомити із законодавчими, теоретичними та науково-методичними засадами впровадження інклюзивного навчання в закладах освіти;

- ознайомити із алгоритмом розроблення індивідуальної освітньої траєкторії дитини з ООП в умовах інклюзивного навчання;

- сформувати навички співпраці у команді психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.

- навчити застосовувати отримані знання при розв'язанні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей учнівських колективів і конкретних педагогічних ситуацій.

Перелік компетентностей слухачів, що вдосконалюватимуться/або набуватимуться:

загальні: інноваційна компетентність, критичне та системне мислення, оцінювально-аналітична компетентність, навчання впродовж життя, діагностика освітнього процесу та його учасників, вміння складати індивідуальні траєкторії.

фахові: розвиток уявлень про психофізичну діяльність учнів з ООП, набуття компетенцій з ефективною побудовою взаємодії з такими учнями, засвоєння основ корекційно-педагогічних знань.

Очікувані результати:

Слухачі навчатимуться застосовувати отримані знання при розв'язанні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей учнівських колективів і конкретних педагогічних ситуацій.

Організовувати освітній процес, у тому числі інклюзивне навчання, у закладі освіти з урахуванням особливостей розвитку та потреб різних учнів.

Аналізувати освітнє середовище через призму багатоманітності, що сприятиме формуванню толерантного ставлення до різних учнів, у тому числі з особливими освітніми потребами.

Умови реалізації програми:

Освітній процес здійснюється шляхом проведення лекційних та практичних занять, виконання самостійної роботи.

Освітній процес буде організовано в дистанційній формі навчання з використанням цифрової платформи дистанційного навчання Google Meet.

Освітня програма розрахована на 15 год. (0,5 кредиту ЄКТС).

Після завершення навчання слухачі складають залік.

За результатами навчання слухачам видається сертифікат встановленого зразка.

Зміст програми:

Зміст програми реалізується у 5 модулях.

Модуль 1. Національні стандарти у сфері забезпечення права на рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими освітніми потребами.

Термінологічні основи курсу.

Тема 1.1. Інклюзивне навчання: сутність, принципи, переваги.

Тема 1.2. Законодавче та нормативно-правове регулювання інклюзивного навчання в закладах освіти України.

1.3. Освітні труднощі та рівні підтримки дітей з особливими освітніми потребами.

Модуль 2. Командний підхід як основоположна умова організації інклюзивного навчання.

Тема 2.1. Поняття команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Соціально-психологічні риси команди, умови успішного функціонування.

Тема 2.2. Функції кожного члена команди та можливі шляхи співпраці. Принципи співпраці.

Тема 2.3. Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.

Тема 2.4. Батьки як обов'язкові учасники освітнього процесу.

Модуль 3. Індивідуалізація та диференціація навчання для врахування індивідуальних особливостей кожної дитини

Тема 3.1. Алгоритм зарахування дитини з ООП до закладу освіти.

Тема 3.2. Індивідуальний супровід дитини з ООП. Розроблення ІПР.

Тема 3.3. Адаптація/модифікація навчального матеріалу.

Тема 3.4. Педагог та асистент: професійне співробітництво.

Модуль 4. Практичний кейс.

Робота з характеристиками особливих освітніх потреб. Розроблення проекту ІПР (індивідуальної освітньої програми). Алгоритм адаптації та модифікації навчальних програм. Практичні поради щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Модуль 5. Підсумковий.

Залік. Підсумкова комунікація.

Розподіл годин за видами діяльності (таблиця):

Назва модулів і тем	Кількість годин		
	Лекційно-практичні	Самостійна робота	Усього
Модуль 1. Національні стандарти у сфері забезпечення права на рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими освітніми потребами. Термінологічні основи курсу. Тема 1.1. Інклюзивне навчання: сутність, принципи, переваги. Тема 1.2. Законодавче та нормативно-правове регулювання інклюзивного навчання в закладах освіти України. 1.3. Освітні труднощі та рівні підтримки дітей з особливими освітніми потребами.	3	-	3
Модуль 2. Командний підхід як основоположна умова організації інклюзивного навчання. Тема 2.1. Поняття команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Соціально-психологічні	1		1

<p>риси команди, умови успішного функціонування.</p> <p>Тема 2.2. Функції кожного члена команди та можливі шляхи співпраці. Принципи співпраці.</p> <p>Тема 2.3. Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.</p> <p>Тема 2.4. Батьки як обов'язкові учасники освітнього процесу.</p>	1		1
<p>Модуль 3. Індивідуалізація та диференціація навчання для врахування індивідуальних особливостей кожної дитини</p> <p>Тема 3.1. Алгоритм зарахування дитини з ООП до закладу освіти.</p> <p>Тема 3.2. Індивідуальний супровід дитини з ООП. Розроблення ІПР.</p> <p>Тема 3.3. Адаптація/модифікація навчального матеріалу.</p> <p>Тема 3.4. Педагог та асистент: професійне співробітництво.</p>	1		1
<p>Модуль 4. Практичний кейс.</p> <p>Робота з характеристиками особливих освітніх потреб. Розроблення проекту ІПР (індивідуальної освітньої програми). Алгоритм адаптації та модифікації навчальних програм. Практичні поради щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.</p>	1	2	3
<p>Модуль 5. Підсумковий.</p> <p>Залік. Підсумкова комунікація.</p>	1	-	1

Разом	13	2	15
--------------	----	---	----

Контроль за знаннями слухачів проводиться на практичних заняттях шляхом виконання самостійних робіт та/або тестових завдань. Види самостійних робіт та форми контролю відповідно до принципів педагогічної автономії визначає викладач теми, передбаченої модулем.

Оцінювання розглядається як засіб одержання зворотної інформації про результативність підвищення кваліфікації та внесення коректив у методику роботи зі слухачами курсів.

Література:

1. Ажажа М. А. Державна політика України щодо інклюзивної освіти в умовах професійної підготовки молоді. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 2. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1393> (дата звернення: 20.11.2023).
2. Аналіз розвитку ринків освітніх послуг в Україні з урахуванням особливостей регіональних утворень. <http://pagjournal.iei.od.ua/archives/2021/21-2021/12.pdf> (дата звернення: 20.11.2023).
3. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій., О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.
4. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (Стаття 19. *Освіта осіб з ООП. Стаття 20. Інклюзивне навчання*);
5. Єрмакова, Т. С. (2019). Адаптація дітей з особливими освітніми потребами до умов інклюзивного середовища. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв, 2, 24-30. DOI 10.33625/1993-6400-2019-2-24-302.
6. Малишевська І. Актуальні аспекти впровадження інклюзивної освіти в Україні. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2016. № 13. С. 205–211.
7. Мартинчук О. В. Сучасні вимоги до професійної діяльності вчителя початкової школи в умовах інклюзивного навчання. Вісн. психології і педагогіки : зб. наук. пр. / Пед. ін-т Київ. ун-ту ім. Бориса Грінченка, Ін-т людини. Вип. 16. Київ, 2014. URL: <http://www.psyh.kiev.ua/>.
8. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2016. 164 с. URL: <https://edunews.ru/professii/obzor/>
9. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб./за заг. ред. А. А. Колупаєвої]. – К. : «А.С.К.», 2012. – 308 с.

10. Про затвердження Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр: Постанова Кабінету Міністрів України. 221. 188 (2019). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/221-2019-%D0%BF/ed20190306/sp:max20#n195>

11. Про затвердження положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова Кабінету Міністрів України. 545. (2017). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>

12. Про затвердження порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах: Постанова Кабінету Міністрів України. 872. (2011). Retrieved from: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/29626/

13. Сварник, М. (2013). Інклюзивна освіта в Україні: попередній аналіз ситуації. Інклюзивна освіта: збірник матеріалів проекту. Київ.

14. Ярмола Н. А., Тороп К. С. Системоутворювальна роль компетентностей в організації навчального процесу для дітей з особливими потребами. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова*. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2015. № 40. С. 99–116.

15. Sabirova V., Abdymomunova B., Boriskina K., Davidov I., Dzhanibekov T., Kybyraev A., Mamazakirov R., Matkarimov N., Tatenov M., Turdiev T., Tatenova M. Supply Chain Financing for Supporting the Children with Special Needs: Problem-Solving Strategies. *International Journal of Supply Chain Management (IJSCM)*. London, 2018. Vol. 7, no 4 (2018). P. 370–376.

16. Williams M., Pollard E., Langley J., Houghton A.-M., Zozimo J. Models of support for students with disabilities: Report to HEFCE UK Institute for Employment Studies. 2017. 134 p

Електронні ресурси:

<https://mon.gov.ua/ua> Міністерство освіти і науки України

<https://ispukr.org.ua/> Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

<https://imzo.gov.ua/> Інститут модернізації змісту освіти